

OSAKASSOPIMUKSET

13.2.2018

Jyrki Prusila
Asianajaja, Senior Advisor

LUKANDER RUOHOLA HTO
ASIANAJOTOIMISTO • ADVOKATBYRÅ • ATTORNEYS AT LAW

Osakassopimukset

- Mihin tarkoitukseen?
- Mistä sovitaan?
- Miten toimitaan erimielisyystilanteissa?

Milloin tehdään osakassopimus?

- 1) Yhtiöjärjestystä täydentävä osakkaiden välinen sopimus
- 2) Kun yhtiöön tulee uusi osakkeenomistaja esimerkiksi johdon jäsen tai sijoittaja
- 3) Kun valmistaudutaan tai toteutetaan omistusjärjestelyitä mukaan lukien sukupolvenvaihdostilanteet
- 4) Muut erikoistilanteet esimerkiksi pitkäjänteiseen yhteistyöhön tai rahoitukseen liittyen. Osakassopimuksessa, toisin kuin yhtiöjärjestyksessä, voidaan sopia osakkeiden luovutusvelvollisuudesta toiselle osakkaalle.

Esityksessä rajoitetaan osakeyhtiöihin liittyviin osakassopimukseen erotuksena esimerkiksi konsortiosopimuksista, jotka eivät edellytä yhteisesti omistettua yhtiötä.

13.2.2018

LUKANDER RUOHOLA HTO
ASIANAJOTOIMISTO • ADVOKATBYRÅ • ATTORNEYS AT LAW

3

Osakassopimuksen ja osakeyhtiölain välinen suhde

- Osakeyhtiölailla säädetään osakeyhtiön perustamisen ja toiminnan puitteista, mutta silti tulee muistaa, että yhtiöjärjestys on osakkeenomistajien välinen sopimus, joka rekisteröidään kaupparekisteriin
- Osakeyhtiölaissa ei säädetä mitään osakassopimuksista pois lukien viittaukset määräysvallan käyttämiseen ja sen vuoksi osakassopimuksen osalta lähdetään sopimusvapaudesta
- Osakassopimuksessa on kysymys yksinomaan osakkeenomistajien välisestä sopimuksesta, vaikka yhtiö haluttaisiinkin ottaa sen osapuoleksi
- Osakassopimuksessa määrätään osakkeenomistajien keskinäisistä oikeuksista ja velvollisuuksista yhtiön osakkaina ja suhteesta yhtiöön.

13.2.2018

LUKANDER RUOHOLA HTO
ASIANAJOTOIMISTO • ADVOKATBYRÅ • ATTORNEYS AT LAW

4

Osakassopimuksen ja osakeyhtiölain välinen suhde (2)

- Osakeyhtiölaissa ja yhtiöjärjestyksessä on kysymys myös muiden intressiryhmien edun valvomisesta
- Yhtiöoikeudelliset periaatteet turvaavat paitsi osakkeenomistajien keskinäisiä suhteita myös esimerkiksi velkojien oikeuksia. Tämä on vastapainona periaatteelle, jonka mukaan osakkeenomistajat eivät vastaa yhtiön velvoitteista henkilökohtaisesti
- Vaikka yhtiöjärjestyksessä ja osakassopimuksessa kummassakin on kysymys sopimuksesta, seuraa näiden sopimusten eri luonteesta erilaiset mahdollisuudet puuttua konfliktitilanteissa yhtiön tai toisen osakkeenomistajan toimintaan

Osakassopimus eri tilanteissa

- Esimerkkeinä osakassopimuksen käytöstä eri tilanteissa seuraavat:
 - 1) Kaksi yrittäjää olivat kehittäneet arvokkaan teknologiayhtiön eivätkä olleet ehtineet miettiä, miten toimittaisiin, jos osakas kuolisi, eroaisi tai tulisi työkyvyttömäksi.
 - 2) Kv. teollisuusyritys ryhtyy suomalaisen yrityksen jakelijaksi ja sijoittaa siihen tukeakseen sen kasvumahdollisuuksia. Samalla sijoittaja saa asiallisesti etuosto-oikeuden, jos koko yritys myytäisiin. Pääomistajat eivät halua antaa määräysvaltaa PE-sijoittajalle.
 - 3) Yrityskaupassa ostaja haluaa sitouttaa myyjät edellyttämällä uudelleen sijoitusta myyjiltä tai lisäkauppahinta maksetaan osakekannan loppuosan kauppahinnassa.
 - 4) Avainhenkilöiden osakeomistus edellyttää aina täydentävää sopimusta.

Mistä osakassopimuksessa sovitaan?

- Osakassopimuksen perusmalli on varsin vakiintunut, sen keskeiset osat ovat:
 - 1) Osapuolet
 - 2) Tausta ja tarkoitus
 - 3) Osakassopimuksen syntyvaihe esimerkiksi perustaminen, sijoitus ja mahdolliset uudet osakkaat
 - 4) Liiketoimintasuunnitelma
 - 5) Hallituksen kokoonpano
 - 6) Päätöksenteko hallituksessa
 - 7) Toimitusjohtajaa koskevat määräykset
 - 8) Päätöksenteko yhtiökokouksessa

Mistä osakassopimuksessa sovitaan? (2)

- 9) Eturistiriitojen hallinta päätöksentekotilanteissa
- 10) Yhtiön rahoitus
- 11) Yhtiön tilintarkastus ja osakkeenomistajan oikeus saada tietoja
- 12) Yhteistyö yhtiön kanssa
- 13) Kilpailukielto
- 14) Rekrytointi
- 15) Salassapito
- 16) Sopimuksen voimassaolo
- 17) Oikeus irtisanoa tai purkaa sopimus sopimusrikkomuksen vuoksi

Mistä osakassopimuksessa sovitaan? (3)

- 18) Osakeluovutuksia koskevat määräykset
 - Lähtökohtainen siirtokielto
 - Etuosto- tai lunastusoikeus
 - Myötämyyntioikeus
 - Myötämyyntivelvollisuus
- 19) Yhtiön purkaminen (poikkeuksellisesti)
- 20) Vakiomääräykset mm. tiedonannot, sovellettava laki ja riidanratkaisu
- 21) Sopimuksen allekirjoitus ja tiedonanto yhtiölle

Osakassopimuksen muuttaminen

- Osakassopimuksen muuttaminen edellyttää sopimusosapuolten yksimielisyyttä, ellei toisin sovita
- Joskus kuitenkin sovitaan velvollisuudesta hyväksyä ilman yksimielisyyttä uusia osakkeenomistajia sopimuksen osapuoleksi osakkeiden siirron jälkeen tai uuden osakkeenomistajan tehdessä investoinnin yhtiöön
- Laajan osakasjoukon osakassopimuksessa tulisi varautua siihen, ettei jäädä yhden osakkeenomistajan panttivangiksi, ja siksi esimerkiksi osakkeiden luovutusta koskevat määräykset yleensä sovitaan tehtäväksi määräänemmistöllä

Osakassopimuksen muuttaminen (2)

- Joskus suositeltavaa sopia osakassopimus alussa kiinteäksi vähimmäisajaksi esimerkiksi ensimmäisen liiketoimintasuunnitelman voimassaoloajaksi
- Muutoin on tärkeää, että osakassopimus kirjoitetaan vastaamaan liiketoiminnan ja osakkeenomistajien tarpeita, ja siksi se yleensä vaatii ulkopuoliselta yhtiön kehitysnäkymien ja liiketoiminnan ymmärtämistä
- Osakassopimus voi sisältää myös valmiin mallin liittymissopimukseksi, jolla ulkopuolinen sitoutuu siihen kokonaan tai osittain (Amendment and Adherence Agreement)

Erimielisyys ja intressiristiriitailanteet

- Yksinkertaisimmillaan kysymys on yhtiökokouksen ja hallituksen päätöksentekovaatimuksista esimerkiksi määränemmistöstä ja kummankin elimen päätettäväksi kuuluvien asioiden määrittelemisestä
- Toimitusjohtajan tehtävä on johtaa yhtiön juoksevaa toimintaa hallituksen ohjeiden mukaan
- Osakassopimuksen mukainen toiminta ei vapauta toimitusjohtajaa vastuusta ulkopuolista kohtaan, mutta sellaista pidettäneen osakkeenomistajan hyväksymänä rajoituksena mahdollisuuksiin esittää vaatimuksia johtoa kohtaan

Erimielisyys ja intressiristiriitatilanteet (2)

- Yhtiön ja sen osakkeenomistajan välisten liiketoimien osalta sovitaan eturistiriitojen hallitsemiseksi usein asian käsittelystä tai informaatiosta hallitukselle tai osakkeenomistajalle
- Konfliktitilanteiden varalta on joskus sovittu osakkeiden luovuttamiseen johtavasta tarjousvelvollisuudesta; mielestäni sellainen sopii kovin harvoin
- Ristiriitatilanteiden varalta täsmällinen liiketoimintasuunnitelma ja sen muuttamista koskevat pelisäännöt ovat tärkeitä

Ns. peruuttamattomat ristiriitatilanteet

- Ns. peruuttamattomiksi ristiriitatilanteiksi kutsun sopimusrikkomusta ja sovittamatonta erimielisyyttä yhtiön päätöksentekooielimissä
- Erotuksena yhtiöoikeudelliseen regulaatioon osakassopimuksen rikkominen yksin ei oikeuta moittimaan yhtiökokouksen päätöstä tai vaatimaan sitä mitättömäksi, jos päätös ei ole osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen vastainen
- Tällöin keinoiksi jää:
 - Oikeus vaatia sopimuksen noudattamista
 - Oikeus vaatia sopimussakkoa, jos sellaisesta on sovittu
 - Oikeus irtisanoa tai purkaa sopimus
 - Oikeus vaatia vahingonkorvausta

Ns. peruuttamattomat ristiriitatilanteet (2)

- Osapuolten tarpeista riippuu, halutaanko vahingonkorvaus ja/tai sopimussakko sopia maksettavaksi yhtiölle tai muille osakkeenomistajille
- Sopimuksen päättymisen varalta tulisi aina olla määräykset osakeomistuksen järjestelemisestä
- Muussa tapauksessa osakassopimus voi itsenäisenä päättyä ilman, että se vaikuttaa osakeomistukseen
- Osakassopimuksessa voidaan eräänä vaihtoehtoa sopia myös kaikkien osakkeiden myymisestä, joka ratkaisuna ymmärrettävästi on luontevampi, milloin osakkeenomistajan henkilökohtainen panos ei yhtiön toiminnalle ole niin kriittinen

Erityiskysymyksiä

- Sekä yhtiön yhtiöjärjestystä että osakassopimusta voidaan ääritapauksessa oikeustoimilain nojalla sovitella
- Mahdollisuutta tähän voi pitää äärimmäisen poikkeuksellisenä
- Muutokset toiminnassa tai työsuhteessa eivät automaattisesti merkitse oikeutta vaatia osakassopimuksen muutosta, ellei sellaisesta ole sovittu
- Esimerkiksi osakkeenomistajana olevan avainhenkilön työsuhteen päättymisen varalta sovitaan usein osakkeiden lunastamisesta
- Lunastushinta voi määräytyä tilanteen mukaan (good leaver tai bad leaver)

Erityiskysymyksiä (2)

- Yksityishenkilöiden ollessa osakkeenomistajina ja osakassopimuksen osapuolina on myös perheoikeudelliset muutokset huomioitava etukäteen sopimalla lunastusoikeudesta perintötaapahtuman tai avioeron varalta
- Taloudellisten sitoumusten osalta poikkeuksetta sovittaneen, ettei osakkeenomistajilla ole laajempaa velvollisuutta tarjota rahoitusta tai vakuuksia kuin mitä sopimuksessa on yleensä yhtiön perustamisvaiheen osalta sovittu
- Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että osakassopimus raukeaisi yhtiön konkurssissa, mutta itse en pidä asiaa täysin selvänä.

Erityiskysymyksiä (3)

- Yrityssaneeraus ei mielestäni ainakaan voi vaikuttaa välittömästi osakassopimuksen voimassaoloon, vaikka yhtiön hallintomalli tällöin muuttuukin
- Erimielisyystilanteiden osalta riitojen ratkaisuforumina miltei poikkeuksetta sovitaan välimiesmenettelystä
- Vastaavia määräyksiä voidaan osittain sisällyttää osakeyhtiön yhtiöjärjestykseen, jolloin käytännössä riidat tulisivat ratkaistavaksi useimmiten samassa menettelyssä

